

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (šeštoji kolegija) SPRENDIMAS

2023 m. lapkričio 16 d. *

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Ekonominė ir pinigų politika – Kredito įstaigoms taikomi rizikos ribojimu pagrįsti reikalavimai – Reglamentas (ES) Nr. 575/2013 – 4 straipsnio 1 dalies 1 ir 42 punktai – Apibrėžtys – Sąvokos „kredito įstaiga“ ir „veiklos leidimas“ – Paskolų teikimas neturint leidimo“

Byloje C-427/22

dėl *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis kasacinis teismas, Bulgarija) 2022 m. birželio 21 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2022 m. birželio 28 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje prieš

BG,

dalyvaujant

Varhovna kasatsionna prokuratura,

TEISINGUMO TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz, teisėjai P. G. Xuereb ir A. Kumin (pranešėjas),

generalinis advokatas A. Rantos,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Europos Komisijos, atstovaujamos A. Nijenhuis, D. Triantafyllou ir I. Zaloguin,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: bulgarų.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 575/2013 dėl riziką ribojančių reikalavimų kredito įstaigoms, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 (OL L 176, 2013, p. 1), 4 straipsnio 1 dalies 1 ir 42 punktų išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą, iškeltą BG, kuris buvo pripažintas kaltu dėl to, kad suteikė paskolas su palūkanomis dviem fiziniams asmenims, neturėdamas tam reikalingo leidimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas Nr. 575/2013

- 3 Reglamento Nr. 575/2013 5 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Šis reglamentas ir [2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų priežiūros, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2002/87/EB ir panaikinamos direktyvos 2006/48/EB bei 2006/49/EB (OL L 176, 2013, p. 338)] kartu turėtų sudaryti teisinę sistemą, pagal kurią būtų reglamentuojama galimybė verstis kredito įstaigų ir investicinių įmonių (toliau kartu – įstaigos) veikla, jų priežiūros sistema ir rizikos ribojimo taisyklės. Todėl šis reglamentas turėtų būti skaitomas kartu su ta direktyva.“

- 4 Šio reglamento 1 straipsnio „Taikymo sritis“ pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Šiame reglamente nustatomos vienodos taisyklės dėl bendrųjų prudencinių reikalavimų, kuriuos dėl toliau nurodytų aspektų turi atitikti įstaigos, kurių priežiūra vykdoma pagal Direktyvą 2013/36/ES:

- a) nuosavų lėšų reikalavimą, susijusį su visapusiškai kiekybiškai įvertinamais, vienodais ir standartizuotais kredito rizikos, rinkos rizikos, operacinės rizikos ir atsiskaitymo rizikos aspektais;
- b) dideles pozicijas ribojančius reikalavimus;
- c) kai įsigalios 460 straipsnyje nurodytas deleguotasis aktas, likvidumo reikalavimus, susijusius su visapusiškai kiekybiškai įvertinamais, vienodais ir standartizuotais likvidumo rizikos aspektais;
- d) informacijos teikimo reikalavimus, susijusius su a, b ir c punktais bei svertu;
- e) viešo atskleidimo reikalavimus.“

5 Minėto reglamento 4 straipsnio „Apibrėžtys“ 1 dalyje nurodyta:

„Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

1) kredito įstaiga – įmonė, kuri verčiasi indėlių ar kitų gražintinų lėšų priėmimu iš visuomenės ir paskolų teikimu savo sąskaita;

<...>

3) įstaiga – kredito įstaiga arba investicinė įmonė;

<...>

26) finansų įstaiga – įmonė, kuri nėra įstaiga, kurios pagrindinė veikla yra pirkti įmonių kapitalo dalis arba verstis vienos ar kelių rūšių veikla, nurodyta Direktyvos 2013/36/ES I priedo 2–12 ir 15 punktuose <...>

<...>

42) veiklos leidimas – institucijų išduotas bet kokios formos dokumentas, kuriuo suteikiama teisė verstis tam tikra veikla;

<...>“

6 Reglamento Nr. 575/2013, iš dalies pakeisto 2019 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2019/2033 (OL L 314, 2019, p. 1; toliau – iš dalies pakeistas Reglamentas Nr. 575/2013), 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyta:

„Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

1) kredito įstaiga – įmonė, kuri verčiasi bet kuria iš šių veiklų:

- a) indėlių ar kitų gražintinų lėšų priėmimas iš visuomenės ir paskolų teikimas savo sąskaita;
- b) bet kurios [2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2002/92/EB ir Direktyva 2011/61/ES (OL L 173, 2014, p. 349)] I priedo A skirsnio 3 ir 6 punktuose nurodytos veiklos vykdymas, jei taikoma viena iš toliau nurodytų sąlygų, tačiau įmonė nėra prekiautoja biržos prekėmis ir apyvartiniais taršos leidimais, kolektyvinio investavimo subjektas arba draudimo įmonė:

i) įmonės visa konsoliduoto turto vertė yra lygi arba viršija 30 mlrd. EUR;

ii) įmonės visa turto vertė yra mažesnė nei 30 mlrd. EUR, o įmonė, kurios visa turto vertė individualiai yra mažesnė nei 30 mlrd. EUR ir kuri vykdo Direktyvos 2014/65/ES I priedo A skirsnio 3 ir 6 punktuose nurodytą veiklą, priklauso grupei, kurios visų įmonių visa konsoliduoto turto vertė yra lygi arba viršija 30 mlrd. EUR; arba

iii) įmonės visa turto vertė yra mažesnė nei 30 mlrd. EUR, o įmonė priklauso grupei, kurios visų įmonių, kurios vykdo Direktyvos 2014/65/ES I priedo A skirsnio 3 ir 6 punktuose nurodytą veiklą, visa konsoliduoto turto vertė yra lygi arba viršija 30 mlrd. EUR, kai taip nusprendžia konsoliduotos priežiūros institucija, pasikonsultavusi su priežiūros institucijų kolegija, kad atsižvelgtų į galimą reikalavimų apėjimo riziką ir galimą riziką [Europos] Sąjungos finansiniam stabilumui;

taikant b punkto ii ir iii papunkčius, kai įmonė priklauso trečiosios valstybės grupei, kiekvieno trečiosios valstybės grupės filialo, kuriam suteiktas veiklos leidimas Sąjungoje, visas turtas įtraukiamas į visų grupės įmonių bendrą viso turto vertę.“

- 7 Reglamento 2019/2033 62 straipsnio 1 punktu Reglamento Nr. 575/2013 pavadinimas buvo taip pakeistas:

„2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 575/2013 dėl riziką ribojančių reikalavimų kredito įstaigoms, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012.“

Direktyva 2013/36

- 8 Direktyvos 2013/36 2 ir 42 konstatuojamosiose dalyse numatyta:

„(2) Šioje direktyvoje, *inter alia*, turėtų būti išdėstytos nuostatos, kuriomis reglamentuojamas veiklos leidimų išdavimas, kvalifikuotosios akcijų paketo dalies įsigijimas, naudojimas įsisteigimo laisve ir laisve teikti paslaugas, buveinės ir priimančiosios valstybių narių priežiūros institucijų įgaliojimai šioje srityje, taip pat nuostatos, kuriomis reglamentuojamas kredito įstaigų ir investicinių įmonių pradinis kapitalas ir priežiūrinis tikrinimas. <...> šią direktyvą reikėtų skaityti kartu su Reglamentu [Nr. 575/2013] ir ji kartu su tuo reglamentu turėtų sudaryti teisinę sistemą, pagal kurią būtų reglamentuojama bankininkystės veikla, priežiūros sistema bei kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms taikomos riziką ribojančios taisyklės.

<...>

(42) Ši direktyva neturėtų daryti poveikio jokioms valstybių narių teisės aktų nuostatomis, susijusioms su baudžiamosiomis sankcijomis.“

- 9 Šios direktyvos 1 straipsnis suformuluotas taip:

„Šia direktyva nustatomos taisyklės dėl:

a) galimybės verstis kredito įstaigų ir investicinių įmonių (toliau bendrai – įstaigos) veikla;

<...>“

- 10 Minėtos direktyvos 3 straipsnio „Apibrėžtys“ 1 dalyje numatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamos šios apibrėžtys:

1) kredito įstaiga – kredito įstaiga, kaip apibrėžta Reglamento [Nr. 575/2013] 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte;

<...>

22) finansų įstaiga – finansų įstaiga, kaip apibrėžta Reglamento [Nr. 575/2013] 4 straipsnio 1 dalies 26 punkte;

<...>

38) leidimas – leidimas, kaip apibrėžta Reglamento [Nr. 575/2013] 4 straipsnio 1 dalies 42 punkte;

<...>“

11 Direktyvos 2013/36 III antraštinės dalies 1 skyriuje „Bendrieji reikalavimai kredito įstaigos veiklai pradėti ir tęsti“ yra, be kita ko, jos 8 ir 9 straipsniai.

12 Šios direktyvos 8 straipsnio „Veiklos leidimas“ 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės reikalauja, kad kredito įstaigos prieš pradėdamos veiklą gautų veiklos leidimą. <...>“

13 Minėtos direktyvos 9 straipsnio „Draudimas asmenims ar įmonėms, kurios nėra kredito įstaigos, verstis indėlių ar kitokių gražintinių lėšų priėmimu iš visuomenės“ 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės draudžia asmenims arba įmonėms, kurios nėra kredito įstaigos, verstis indėlių ar kitokių gražintinių lėšų priėmimu iš visuomenės.“

14 Direktyvoje 2013/36 yra V antraštinė dalis „Nuostatos dėl įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas“; jos 1 skyriuje „Bendrieji principai“, be kita ko, yra šios direktyvos 34 straipsnis.

15 Šio 34 straipsnio „Finansų įstaigos“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės nustato, kad I priede išvardytų rūšių veikla jų teritorijose, steigdama filialus arba teikdama paslaugas pagal 35 straipsnį, 36 straipsnio 1, 2 ir 3 dalis, 39 straipsnio 1 ir 2 dalis ir 40–46 straipsnius, gali užsiimti bet kuri kitos valstybės narės finansų įstaiga, kuri yra kredito įstaigos patronuojamoji įmonė arba dviem arba daugiau kredito įstaigų priklausanti patronuojamoji įmonė, kurios steigimo sutartis bei įstatai leidžia užsiimti minėta veikla ir kuri atitinka visas šias sąlygas:

<...>“

16 Direktyvos 2013/36 I priedo „Veiklos rūšių, kurioms taikomas tarpusavio pripažinimo principas, sąrašas“ 1 ir 2 punktai suformuluoti taip:

„1. Indėlių ir kitų gražintinių lėšų priėmimas.

2. Skolinimas, įskaitant, *inter alia*: vartojimo kreditą, su nekilnojamuoju turtu susijusias kredito sutartis, faktoringo operacijas (su atgręžtinio reikalavimo teise arba be jos), komercinių sandorių finansavimą (įskaitant teisės į turtą perėmimą).“

Direktyva 2014/65

17 Direktyvos 2014/65 I priedas pavadintas „Paslaugų ir veiklos bei finansinių priemonių sąrašas“. Šio I priedo A skirsnio „Investicinės paslaugos ir veikla“ 3 ir 6 punktuose nustatyta:

„3. Sandorių vykdymas savo sąskaita.

<...>

6. Finansinių priemonių emisijos organizavimas ir vykdymas ir (arba) finansinių priemonių išplatinimas išpareigojus supirkti likutį (angl. *firm commitment*).“

Bulgarijos teisė

Baudžiamasis kodeksas

- 18 *Nakazatelen kodeks* (Baudžiamasis kodeksas) 252 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Tas, kas neturėdamas atitinkamo leidimo verčiasi banko, draudimo ar kita finansine veikla, teikia mokėjimo paslaugas arba leidžia elektroninius pinigus, kai tokio leidimo reikalaujama, baudžiamas laisvės atėmimu nuo trejų iki penkerių metų ir iki pusės turto konfiskavimu.“

Kredito įstaigų įstatymas

- 19 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos *Zakon za kreditnite institutsii* (Kredito įstaigų įstatymas; DV, Nr. 59, 2006 m. liepos 21 d., toliau – Kredito įstaigų įstatymas) 2 straipsnio 1 dalyje sąvoka „bankas“ (kredito įstaiga) apibrėžta taip:

„Juridinis asmuo, kuris iš visuomenės priima indėlius ar kitas grąžintinas lėšas ir savo sąskaita bei rizika teikia paskolas ar kitokį finansavimą.“

- 20 Šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punkte sąvoka „finansų įstaiga“ apibrėžiama kaip asmuo, kuris nėra įstaiga ir pramonės kontroliuojančioji bendrovė, kurios pagrindinė veikla yra, be kita ko, teikti paskolas ne iš visuomenės gautų indėlių ar kitų grąžintinų lėšų.

- 21 Šio įstatymo 3a straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Siekiant vykdyti 2 straipsnio 2 dalies 6, 7 ir 12 punktuose ir 3 straipsnio 1 dalies 2 ir 3 punktuose nurodytą komercinę veiklą, asmuo turi būti įrašytas į [*Balgarska narodna banka* (Bulgarijos nacionalinis bankas) (BNB)] viešąjį registrą, jei viena ar daugiau iš šių veiklų jam yra jo pagrindinė veikla. Pagrindinės veiklos apibrėžimo kriterijai nustatyti BNB reglamente.“

- 22 Pagal to paties įstatymo 13 straipsnio 1 dalį banko veiklai vykdyti reikalingas BNB išduotas leidimas.
- 23 Kredito įstaigų įstatymo papildomų nuostatų 4 dalyje numatyta, kad juo įgyvendinamos, be kita ko, Direktyvos 2013/36 nuostatos.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 24 Laikotarpiu nuo 2016 m. balandžio mėn. iki 2017 m. rugsėjo mėn. Bulgarijos pilietis BG, tuo laikotarpiu ėjęs savivaldybės tarybos nario pareigas, dviem fiziniams asmenims suteikė paskolas su palūkanomis grynaisiais pinigais.
- 25 2020 m. spalio 1 d. sprendimu BG buvo pripažintas kaltu dėl to, kad vykdė komercines bankines operacijas neturėdamas šiuo tikslu pagal Kredito įstaigų įstatymą reikalaujamo leidimo. Taigi, visų pirma remiantis Baudžiamojo kodekso 252 straipsnio 1 dalimi, jis buvo nuteistas trejų metų laisvės atėmimo bausme, jos vykdymą atidedant ketveriems metams, ir konfiskuojant dalį jam priklausančio turto.

- 26 Šis sprendimas apeliacinėje instancijoje buvo patvirtintas 2021 m. balandžio 15 d. sprendimu. BG dėl šio sprendimo pateikė kasacinį skundą *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis kasacinis teismas, Bulgarija), kuris nagrinėjamu atveju yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 27 Šis teismas pažymi, kad pagal taikytinas *Nakazatelno-protsesualen kodeks* (Baudžiamojo proceso kodeksas) nuostatas jis, be kita ko, gali nuspręsti išteisinti kaltinamąjį, jeigu remiantis bylos aplinkybėmis galima daryti išvadą, kad jis nepadarė veikos, kuria kaltinamas, arba jeigu dėl šios veikos nebuvo padaryta nusikalstamos veikos, arba pakeisti apeliacinėje instancijoje priimtą sprendimą, perkvalifikuodamas minėtą veiką į kitą nusikalstamą veiką, už kurią baudžiama tokia pačia ar mažesne bausme kaip ir už nusikalstamą veiką, dėl kurios jis buvo pripažintas kaltu.
- 28 Siekdamas nustatyti, ar gali įgyvendinti kurį nors iš šių įgaliojimų, minėtas teismas nurodo, kad pirmiausia turi patikslinti Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 ir 42 punktuose, siejamuose su Direktyvos 2013/36 9 straipsnio 1 dalimi ir šios direktyvos I priedo 1 ir 2 punktais, pateiktų apibrėžčių apimtį. Iš tiesų šių Sąjungos teisės nuostatų aiškinimas yra svarbus siekiant nustatyti faktinę įvairių Baudžiamojo kodekso 252 straipsnio 1 dalyje nurodytos nusikalstamos veikos sudedamųjų dalių, ypač joje esančios sąvokos „banko operacija“, reikšmę.
- 29 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaikškina, pirma, kad pagal Bulgarijos teismų praktiką ir doktriną šių elementų reikšmė nacionalinėje teisėje išaiškinta įstatymais, nepatenkančiais į baudžiamosios teisės taikymo sritį, visų pirma Kredito įstaigų įstatymu; reglamentuojama bankų veikla ir apibrėžiamos sąvokos, kaip antai „bankas“, „banko operacija“, „banko veikla“ ir „banko kreditas“. Be to, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad šiuo įstatymu įgyvendinamos, be kita ko, Direktyvos 2013/36 nuostatos.
- 30 Dėl sąvokos „banko veikla“ reikšmės minėtame įstatyme nurodyta, kad ši veikla apima kredito įstaigos indėlių ar kitų grąžintinų lėšų priėmimą iš visuomenės ir paskolų ar kitokio finansavimo teikimą šios įstaigos sąskaita ir jos rizika. Todėl, šio teismo teigimu, kiek tai susiję su šia sąvoka, apibrėžtis atitinka Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte pateiktą apibrėžtį.
- 31 Antra, minėtas teismas patikslina, kad pagal Baudžiamojo kodekso 252 straipsnio 1 dalį, siejamą su Kredito įstaigų įstatymo 13 straipsnio 1 dalimi, bet kokia banko veikla, įskaitant banko kreditų teikimą neturint BNB išduotos licencijos, yra nusikalstama veika.
- 32 Trečia, tas pats teismas pažymi, kad keliuose neseniai priimtuose sprendimuose buvo patikslinta sąvoka „banko operacija“, kaip ji suprantama pagal Baudžiamojo kodekso 252 straipsnio 1 dalį. Taigi šiuose sprendimuose buvo nuspręsta, kad komercinių paskolų su palūkanomis iš lėšų, kurios nėra gautos iš visuomenės indėlių, suteikimas negali būti laikomas tokia operacija. Bylose, kuriose buvo priimti minėti sprendimai, kaltinamieji buvo išteisinti, motyvuojant tuo, kad ši nuostata buvo taikoma tik banko veiklai, kuriai buvo taikoma leidimo vykdyti veiklą išduodant licenciją tvarka.
- 33 Ketvirta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad kreditų teikimas iš lėšų, kurios nėra gaunamos vykdant indėlių ar kitų grąžintinų lėšų priėmimo iš visuomenės veiklą, yra finansinė operacija, dėl kurios Kredito įstaigų įstatymo 3a straipsnio 1 dalyje numatyta registracijos tvarka, o ne leidimų išdavimo tvarka. Šios veiklos vykdymas vykdant komercinę veiklą, nesant tokio įregistravimo, nėra nusikalstama veika.

- 34 Vis dėlto šiam teismui kyla abejonių dėl tikslios Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte pateiktos sąvokos „kredito įstaiga“ reikšmės. Taigi jam kyla klausimas, ar jungtuko „ir“ vartojimas šioje apibrėžtyje, kuris indėlių ar kitų grąžintinų lėšų priėmimo iš visuomenės veiklą susieja su paskolų teikimo veikla, reiškia, kad tokia įstaiga teikia paskolas tik iš visuomenės gautų lėšų ir negali teikti paskolų iš kitų šaltinių, pavyzdžiui, gautų mokesčių ar palūkanų. Šios abejonės taip pat kyla dėl Direktyvos 2013/36 9 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto aiškaus draudimo asmenims ar įmonėms, išskyrus kredito įstaigas, priimti iš visuomenės indėlius ar kitas grąžintinas lėšas, taip pat dėl aplinkybės, kad šios direktyvos I priedo 1 ir 2 punktuose atskirai minimos dvi atitinkamos veiklos rūšys.
- 35 Be to, minėtas teismas mano, kad jam reikia paaiškinimų dėl Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 42 punkte pateiktos sąvokos „veiklos leidimas“ apibrėžties aiškinimo. Ši sąvoka reiškia dokumentą, suteikiantį teisę vykdyti veiklą pagal šį reglamentą ir Direktyvą 2013/36. Konkrečiau kalbant, tam pačiam teismui kyla klausimas, ar darant nuorodą į „bet kokios formos dokumentą, kuriuo suteikiama teisė verstis tam tikra veikla“, šis apibrėžimas apima tiek nacionalinėje teisėje kredito įstaigoms numatytus leidimus, išduotus gavus licenciją, tiek leidimus registracijos pagrindu, o tai yra finansų įstaigoms nacionalinėje teisėje numatyta leidimų išdavimo tvarka.
- 36 Šiomis aplinkybėmis *Varhoven kasatsionen sad* (Aukščiausiasis kasacinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar [Reglamento Nr. 575/2013] 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte pateiktą kredito įstaigos apibrėžtį reikia aiškinti taip, kad paskola turi būti teikiama tik iš lėšų, priimtų kaip indėliai ar kitos grąžintinos lėšos iš visuomenės, ar kredito įstaiga taip pat gali teikti paskolas iš lėšų, gautų iš kitų šaltinių?
2. Kaip turi būti aiškinamas [Reglamento Nr. 575/2013] 4 straipsnio 1 dalies 42 punkte nurodyto „bet kokios formos dokument[o], kuriuo suteikiama teisė verstis tam tikra veikla“, turinys ir ar jis apima tiek leidimų kredito veiklai išduodant licenciją tvarką, tiek leidimų registruojant kredito veiklą tvarką?“

Procesas Teisingumo Teisme

- 37 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paprašė šį prašymą nagrinėti pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 107 straipsnyje numatytą prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą. Grįšdamas savo prašymą šis teismas nurodo, kad jo byla turi būti išnagrinėta skubiai, nes dėl faktinių aplinkybių, įvykusių 2016 m. ir kuriomis kaltinamas BG, bei vykstančios pagrindinės bylos nagrinėjimo trukmės gali būti pažeista teisė į teisingą bylos nagrinėjimą.
- 38 2022 m. liepos 14 d. Teisingumo Teismo pirmoji kolegija, atsižvelgusi į teisėjo pranešėjo siūlymą ir susipažinusi su generalinio advokato nuomone, nusprendė netenkinti šio prašymo, motyvuodama tuo, kad neįvykdyta šiame 107 straipsnyje numatyta skubos sąlyga.

Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos

- 39 Pirmiausia reikia pažymėti, kad pagrindinės bylos faktinės aplinkybės nepatenka į Reglamento Nr. 575/2013, dėl kurio išaiškinimo pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, taikymo sritį.
- 40 Iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad Teisingumo Teismas vis dėlto turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, pateikto dėl Sąjungos teisės nuostatų, esant tokioms situacijoms, kai, net jeigu pagrindinės bylos aplinkybėmis Sąjungos teisė tiesiogiai netaikoma, minėtas Sąjungos teisės nuostatas leista taikyti pagal nacionalinę teisę, nes joje yra nuoroda į šių nuostatų turinį (2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *C ir A*, C-257/17, EU:C:2018:876, 31 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 41 Iš tiesų, esant tokioms situacijoms, Sąjunga tikrai suinteresuota, kad iš jos teisės perimtos nuostatos būtų aiškinamos vienodai, siekiant išvengti aiškinimo skirtumų ateityje (2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *C ir A*, C-257/17, EU:C:2018:876, 32 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 42 Taigi, Teisingumo Teismo atliekamas Sąjungos teisės nuostatų aiškinimas, esant į šios teisės taikymo sritį nepatenkančioms situacijoms, pateisinamas, jei šios nuostatos, vadovaujantis nacionaline teise, tiesiogiai ir besąlygiškai taikomos tokioms situacijoms, siekiant užtikrinti vienodą jų ir minėtų teisės nuostatų reglamentuojamų situacijų vertinimą (2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *C ir A*, C-257/17, EU:C:2018:876, 33 punktas ir 2020 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Tax-Fin-Lex*, C-367/19, EU:C:2020:685, 21 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 43 Šiuo klausimu dar reikia priminti, kad konkretūs elementai, leidžiantys nustatyti, kad Sąjungos teisės nuostatos yra tiesiogiai ir besąlygiškai taikomos pagal nacionalinę teisę, turi kilti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą (šiuo klausimu žr. 2023 m. balandžio 27 d. Sprendimo *Banca A (Įmonių jungimosi direktyvos taikymas vidaus situacijai)*, C-827/21, EU:C:2023:355, 46 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 44 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris pagal SESV 267 straipsnyje įtvirtintą teismų bendradarbiavimo sistemą vienintelis turi jurisdikciją aiškinti nacionalinę teisę (2018 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *C ir A*, C-257/17, EU:C:2018:876, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), nurodė priežastis, paskatinusias jį kelti klausimą dėl Reglamento Nr. 575/2013 išaiškinimo, ir šio reglamento ryšį su pagrindinėje byloje nagrinėjamomis nacionalinės teisės nuostatomis. Taigi iš nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateiktos konkrečios informacijos matyti, kad šis teismas, nagrinėdamas bylą iš esmės, turi remtis minėtame reglamente pateiktomis apibrėžtimis.
- 45 Tokiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad šios apibrėžtys, vadovaujantis Bulgarijos teise, tiesiogiai ir besąlygiškai taikytinos tokioms situacijoms, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, ir dėl to Sąjunga tikrai suinteresuota, kad Teisingumo Teismas spręstų dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 46 Pirmiausia reikia pažymėti, kad pirmajame klausime nurodytas Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punktą, kuriame pateikta sąvokos „kredito įstaiga“ apibrėžtis, buvo iš dalies pakeistas Reglamentu 2019/2033.
- 47 Iki šio pakeitimo ši sąvoka buvo apibrėžta kaip „įmonė, kuri verčiasi indėlių ar kitų gražintinų lėšų priėmimu iš visuomenės ir paskolų teikimu savo sąskaita“.
- 48 Po šio pakeitimo „kredito įstaiga“ laikoma įmonė, kuri verčiasi viena iš veiklos rūšių, nurodytų Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto a ir b papunkčiuose.
- 49 Pagal šio 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunktį tokios veiklos rūšys yra „indėlių ar kitų gražintinų lėšų priėmimas iš visuomenės ir paskolų teikimas savo sąskaita“, o pagal minėto 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto b papunktį – „bet kurios [Direktyvos 2014/65] I priedo A skirsnio 3 ir 6 punktuose nurodytos veiklos vykdymas“, laikantis tam tikrų sąlygų.
- 50 Nagrinėjamu atveju reikia pažymėti, kad, pirma, remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paaiškinimais, sąvokos „kredito įstaiga“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punktą, apibrėžtis yra reikšminga aiškinant baudžiamosios teisės nuostatą, kuria remiantis buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis dėl BG.
- 51 Antra, šis apkaltinamasis nuosprendis susijęs su faktinėmis aplinkybėmis, įvykusiomis nuo 2016 m. balandžio mėn. iki 2017 m. rugsėjo mėn., t. y. prieš įsigaliojant Reglamentu 2019/2033 padarytiems šio reglamento 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto pakeitimams.
- 52 Negalima atmesti galimybes, kad šis pakeitimas turės įtakos palankesnio baudžiamąjo įstatymo taikymo atgaline data principui (*lex mitior*). Nors Teisingumo Teismo turimoje bylos medžiagoje nėra informacijos apie tai, kaip šis principas įtvirtintas Bulgarijos teisėje, jis bet kuriuo atveju užtikrinamas 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos, kurios šalis yra Bulgarijos Respublika, 7 straipsnio 1 dalimi (šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 17 d. EŽTT sprendimo *Scoppola prieš Italiją* (Nr. 2), CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, 109 punktą).
- 53 Šiomis aplinkybėmis, siekiant atsakyti į pirmąjį klausimą, reikia atsižvelgti į Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto pakeitimą, padarytą Reglamentu 2019/2033.
- 54 Galiausiai atrodo, kad BG nevykdė jokios iš dalies pakeisto Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto b papunktyje nurodytos veiklos, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 55 Taigi darytina išvada, kad pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar iš dalies pakeisto Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunktis turi būti aiškinamas taip, kad įmonė patenka į sąvoką „kredito įstaiga“, kaip ji suprantama pagal šio 4 straipsnio 1 dalies 1 punktą, tik tuo atveju, kai jos veiklą sudaro paskolų teikimas iš lėšų, gautų iš visuomenės indėlių ar kitų gražintinų lėšų, išskyrus lėšas iš kitų šaltinių.

- 56 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją aiškinant Sąjungos teisės nuostatą būtina atsižvelgti ne tik į jos formuluotę, bet ir į jos kontekstą bei aktą, kuriame ji įtvirtinta, siekiamus tikslus. Sąjungos teisės nuostatos genezė taip pat gali suteikti reikšmingos informacijos ją aiškinant (2023 m. kovo 16 d. Sprendimo *Towercast*, C-449/21, EU:C:2023:207, 31 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 57 Dėl iš dalies pakeisto Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunkčio formuluotės reikia pažymėti, kad ją sudaro du elementai, t. y. pirma, „indėlių ar kitų grąžintinių lėšų priėmimas iš visuomenės“ ir, antra, „paskolų teikimas savo sąskaita“. Be to, šiuos du elementus sieja jungtukas „ir“.
- 58 Iš to darytina išvada, kad įmonė, kuri nevykdo jokios šio 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto b papunktyje nurodytos veiklos, patenka į sąvoką „kredito įstaiga“, kaip ji suprantama pagal minėto 4 straipsnio 1 dalies 1 punktą, tik jeigu jos veiklą sudaro indėlių ar kitų grąžintinių lėšų priėmimas iš visuomenės ir paskolų teikimas savo sąskaita.
- 59 Be to, nors negalima atmesti galimybių, kad kreditai gali būti suteikiami iš lėšų, gautų iš kitų šaltinių nei iš visuomenės gautų indėlių ar kitų grąžintinių lėšų, paprastai tarp indėlių priėmimo ir kreditų suteikimo būtinai yra ryšys.
- 60 Tai patvirtina iš dalies pakeisto Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunkčio tikslas pateikti funkcinę sąvokos „kredito įstaiga“ apibrėžtį.
- 61 Iš tiesų ši nuostata kilusi iš 1977 m. gruodžio 12 d. Pirmosios Tarybos direktyvos 77/780/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kredito įstaigų veiklos pradėjimu ir vykdymu, derinimo (OL L 322, 1977, p. 30) 1 straipsnio pirmos įtraukos.
- 62 Iš šios nuostatos genezės matyti, kad sąvokos „kredito įstaiga“ apibrėžtis grindžiama, be kita ko, bankų funkcija nacionalinių ekonomikų pinigų grandinėje; jų pagrindinis uždavinys yra nustatyti ryšį tarp santaupų ir investicijų, t. y. kaupti ir skolinti lėšas (Tarybos direktyvos dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių [kredito įstaigų] veiklos pradėjimą ir vykdymą, derinimo pasiūlymas (COM (74)2010 *final*, p. 6).
- 63 Darytina išvada, kad įmonė, kuri iš visuomenės negauna indėlių ar kitų grąžintinių lėšų ir kuri tik teikia kreditus iš kitų šaltinių, nepatenka į sąvoką „kredito įstaiga“, kaip ji suprantama pagal iš dalies pakeisto Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunktį.
- 64 Šios išvados nepaneigia tai, kad, Reglamentu 2019/2033 iš dalies pakeitus Reglamentą Nr. 575/2013 šio 4 straipsnio 1 dalies 1 punkte dabar daroma nuoroda į įmonę, kuri „verčiasi [viena ar keliomis] iš šių veikl[os] [rūšių]“.
- 65 Iš tiesų Sąjungos teisės aktų leidėjas, atlikdamas šį pakeitimą, minėto 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunktyje neatskyrė indėlių ar kitų grąžintinių lėšų priėmimo iš visuomenės veiklos nuo kreditų teikimo veiklos, o tai patvirtina, kad šios dvi veiklos rūšys turi būti suprantamos kaip visuma. Be to, skirtingai nei šioje nuostatoje, to paties 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto b papunktyje savo ruožtu daroma nuoroda į „bet kurią veiklą“, nurodytą Direktyvos 2014/65 I priedo A skirsnio 3 ir 6 punktuose.

- 66 Be to, dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimų, susijusių su Direktyvos 2013/36 9 straipsnio 1 dalimi ir šios direktyvos I priedu, reikia pažymėti, kad, pirma, šio 9 straipsnio 1 dalyje nustatytas aiškus draudimas asmenims ar įmonėms, išskyrus kredito įstaigas, priimti iš visuomenės indėlius ar kitas grąžintinas lėšas, taip pat nenurodant kreditų teikimo veiklos, ir, antra, šio I priedo 1 ir 2 punktuose atskirai įvardijamas indėlių priėmimas ir kreditų suteikimas. Vis dėlto tai neturi įtakos taikomam sąvokos „kredito įstaiga“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 575/2013, aiškinimui.
- 67 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad iš dalies pakeisto Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunktis turi būti aiškinamas taip, kad įmonė patenka į sąvoką „kredito įstaiga“, kaip ji suprantama pagal šio 4 straipsnio 1 dalies 1 punktą, tik jeigu jos bendrą veiklą sudaro indėlių ar kitų grąžintinių lėšų priėmimas iš visuomenės ir paskolų teikimas savo sąskaita, patikslinant, kad šie indėliai ar kitos iš visuomenės gautos lėšos yra skirtos paskoloms suteikti, neatmetant galimybių, kad paskolos taip pat gali būti teikiamos iš lėšų, gautų iš kitų šaltinių.

Dėl antrojo klausimo

- 68 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar sąvoka „veiklos leidimas“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 42 punktą, turi būti aiškinama taip, kad ji apima kredito veiklai taikytiną veiklos leidimų registracijos būdu tvarką.
- 69 Pirmiausia reikia išnagrinėti šio klausimo kontekstą.
- 70 Taigi, pirma, pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą baudžiamosios teisės nuostatą, t. y. Baudžiamojo kodekso 252 straipsnio 1 dalį, baudžiamas, be kita ko, „asmuo, kuris neturėdamas tinkamo leidimo vykdo banko, draudimo ar kitas finansines operacijas“. Remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo paaiškinimais, ši nuostata taikoma tik veiklai, kuriai numatyta licencijų išdavimo tvarka.
- 71 Antra, remiantis šiais paaiškinimais, paskolų teikimas iš lėšų, kurios nėra gaunamos vykdant indėlių ar kitų grąžintinių lėšų priėmimo iš visuomenės veiklą, jei ne banko operacija, yra bent jau finansinis sandoris, dėl kurio nacionalinėje teisėje numatyta registravimo tvarka, o ne licencijų išdavimo tvarka, todėl tokios veiklos vykdymas komerciniais tikslais be registracijos nėra nusikalstama veika.
- 72 Vis dėlto atrodo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, jog sąvokos „veiklos leidimas“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 575/2013, aiškinimas yra reikšmingas aiškinant sąvoką „leidimas“, kaip ji suprantama pagal Baudžiamojo kodekso 252 straipsnio 1 dalį, nes jeigu, remiantis plačiu aiškinimu, šios sąvokos taip pat apimtų registravimo tvarką, finansinių sandorių, kaip antai įprastų paskolų sandorių, vykdymas be registracijos taip pat turėtų būti laikomas šioje nuostatoje numatytu pažeidimu.
- 73 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kaip tai daro Europos Komisija, kad sąvoka „veiklos leidimas“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 42 punktą, turi būti aiškinama atsižvelgiant į šio reglamento kontekstą, kuris apima ir Direktyvą 2013/36.

- 74 Šios direktyvos III antraštinės dalies 1 skyriuje reglamentuojami bendrieji reikalavimai, leidžiantys pradėti kredito įstaigos veiklą. Konkrečiai kalbant, šios direktyvos 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog valstybės narės reikalauja, kad kredito įstaigos prieš pradėdamos veiklą gautų veiklos leidimą.
- 75 Vis dėlto, kiek tai susiję su finansų įstaigomis, kurioms pagal Reglamento Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 26 punkte pateiktą apibrėžtį priskiriamos įmonės, išskyrus kredito įstaigas, ir kurių pagrindinę veiklą (vienintelę arba vieną iš kelių) sudaro paskolų teikimas, pažymėtina, kad Direktyvos 2013/36 V antraštinėje dalyje tik numatytos nuostatos, susijusios su įsisteigimo laisve ir laisve teikti paslaugas.
- 76 Darytina išvada, kad sąlygos, kuriomis reglamentuojamas finansų įstaigos, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 575/2013, veiklos leidimo gavimas, reglamentuojamos tik nacionaliniu lygmeniu, todėl, kiek tai susiję su tokių leidimų suteikimo tvarka, sąvokos „veiklos leidimas“, kaip ji suprantama pagal šį reglamentą, apimtis neturi reikšmės pagrindinei bylai.
- 77 Šiomis aplinkybėmis į antrąjį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 78 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendžia:

2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 575/2013 dėl riziką ribojančių reikalavimų kredito įstaigoms, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012, iš dalies pakeisto 2019 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2019/2033, 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunktis

turi būti aiškinamas taip:

įmonė patenka į sąvoką „kredito įstaiga“, kaip ji suprantama pagal šio 4 straipsnio 1 dalies 1 punktą, tik jeigu jos bendrą veiklą sudaro indėlių ar kitų grąžintinų lėšų priėmimas iš visuomenės ir paskolų teikimas savo sąskaita, patikslinant, kad šie indėliai ar kitos iš visuomenės gautos lėšos yra skirtos paskoloms suteikti, neatmetant galimybės, kad paskolos taip pat gali būti teikiamos iš lėšų, gautų iš kitų šaltinių.

Parašai.